

Bahçıvan: “Erken sanayisizleşme Türk ekonomisinde birikimlerin kaybıdır, bu riski hep birlikte bertaraf etmeliyiz”

Bahçıvan: “Türkiye sanayisi ve ekonomisinin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle genel olarak bir sanayisizleşme riski kendisini gösteriyor. Yapmamız gereken, mevcut ekonomik programımızı, ana hedeflerinden vazgeçmeden, sanayimizin üretken kapasitesini koruyarak, kırılğanlıklarını azaltarak ve teknolojik dönüşümünü destekleyerek bütüncül bir yol haritası ile güçlendirmektir. Erken sanayisizleşme Türk ekonomisinde birikimlerin kaybıdır. İSO olarak sanayimizin bu riski bertaraf etmesi, dönüşüm sürecinden başarıyla ve büyük kazanımlarla çıkması için hep birlikte çalışmaya ve şirketlerimize destek olmaya devam edeceğiz.”

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisinin temmuz ayı olağan toplantısı “Türkiye’yi Bekleyen Tehlike: Erken Sanayisizleşme” ana gündemi ile Odakule Fazıl Zobu Meclis Salonu’nda gerçekleştirildi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan’ın açılış konuşmasının ardından düzenlenen panelde; TEPAV Ekonomik ve Yapısal Politikalar Merkezi Direktörü Dr. Burcu Aydın moderatörlüğünde TİM Başkanı Mustafa Gültepe, MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, DEİK Türkiye- Avustralya İş Konseyi Başkanı ve Çalık Holding Yönetim Kurulu Üyesi Steven Young ve TTC Danışmanlık Kurucu Ortağı Tankut Turnaoğlu gündeme yönelik değerlendirmelerini paylaştı.

Açılışta konuşan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, İSO Haziran Meclisi’nde sanayiciler adına yaptıkları özel ve acil bir kredi paketi çağrısına yönelik Cumhurbaşkanı tarafından Kabine Toplantısı sonrasında açıklanan sanayi destek paketini son derece kıymetli ve umut verici bir adım olarak gördüklerini belirterek “Bu karar; yalnızca bir finansman desteği değil, Türkiye’nin üretim gücüne, yatırım iradesine, istihdamına ve ihracat kapasitesine verilen güçlü bir sahiplenme mesajıdır, benzer adımların devam edeceğine inanıyoruz. Üretimin nefes alması, Türkiye’nin nefes almasıdır. Sanayicinin güçlenmesi, ülkemizin güçlenmesidir” dedi.

Türkiye klasik sanayileşmesini henüz tamamlamadı

Konuşmasında Türkiye sanayisi ve ekonomisinin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle genel olarak bir sanayisizleşme riskinin kendisini gösterdiğine dikkat çeken Bahçıvan “Türkiye’de ise imalat sanayinin toplam GSYH içindeki payı maalesef yüzde 20’lerin altındadır. Bunun yanı sıra mevcut üretim tabanının düşük teknoloji, yetersiz özsermaye, zayıf verimlilik ve yüksek ithal girdi bağımlılığı içine sıkışması gibi bir tehlike söz konusudur. Böyle bir yapı, üretim yapmaya devam etse bile teknoloji geliştiremez, verimlilik artışı sağlayamaz, dış şoklara karşı direnç oluşturamaz ve yüksek gelirli ülke düzeyine geçişi destekleyemez. Türkiye’de sanayinin zayıflamasıyla gelişmiş ülkelerde sanayinin ekonomi içindeki ağırlığının azalması aynı şeyler değildir. Gelişmiş ülkeler yüksek teknoloji odaklı sanayi sonrası Bilgi Toplumu’na geçerken Türkiye’de ise geleneksel sektörler her geçen gün kan kaybediyor ve hizmet sektörünün ekonomi içindeki ağırlığı giderek artıyor. Bir başka ifadeyle Türkiye klasik sanayileşmesini tamamlamadan hizmet sektörü ağırlıklı bir ekonomiye sahip olma yolunda ilerliyor. Bu durumu ülkemizin ve toplumumuzun geleceği açısından doğru bulmuyoruz. Zira bilinmelidir ki toplumlar ancak üreterek ayakta kalabilir” dedi.

Bilgi birikimi, mesleki kültür ve üretme kabiliyeti de aşınır

Erken sanayisizleşmeyi “Gelişmekte olan bir ülkenin sanayileşme ve teknolojik gelişim sürecinde yeterince ilerlemeden, sanayinin ekonomide lokomotif olma rolünü yitirdiği; bir diğer ifadeyle imalat sanayinin yapısal dönüşümünü tamamlamadan, üretim, istihdam ve yatırım içindeki ağırlığını kaybetmeye başlamasıdır” olarak tanımlayan Bahçıvan, sözlerini şöyle sürdürdü:

“Son dönemde farklı sektörlerden iş insanlarıyla yaptığımız sohbetlerde dikkat çekici ortak bir cümleyle karşılaşırız: ‘Hala neden sanayicilik yapıyorsun?’ Bu soru, aslında Türkiye’de sanayiye bakışın nasıl değiştiğini yansıtan güçlü bir göstergedir. Bu algı değişimi, en az ekonomik göstergeler kadar önemlidir. Daha da önemlisi, genç kuşakların sanayi sektörüne ilişkin beklentileri hızla değişmektedir. Gençler artık sanayide uzun vadeli bir kariyer hayal etmiyor; daha esnek, daha hızlı gelir sağlayan ya da fiziksel üretimden uzak alanlara yönelmeyi tercih ediyor. Sanayiciler, uzun yıllar emek verilerek oluşturulan aidiyet duygusunun giderek kaybolduğunu ifade ediyorlar. Oysa sanayi yalnızca büyük fabrikalardan ibaret değildir. Sanayi, birbirini besleyen binlerce fabrikanın, KOBİ’nin, tedarikçinin, mühendisin, ustanın, çırağın, teknisyenin ve girişimcinin oluşturduğu büyük bir ekosistemdir. Bu habitat zayıfladığında yalnızca fabrikalar kapanmaz; bilgi birikimi, mesleki kültür ve üretme kabiliyeti de aşınmaya başlar. Bugünün en kritik meselelerinden birisi de budur. Teknoloji satın alınabilir, makine yatırımı yapılabilir, finansman bulunabilir. Ancak üretim kültürünü benimsemiş, o teknolojiyi kullanacak nitelikli insan kaynağını ve üretim motivasyonunu kaybettiğinizde, bunu kısa sürede yeniden inşa etmek mümkün değildir.”

Sanayisizleşmeye karşı küresel dönüşümün de gerisinde kalmamalı

Bahçıvan, üçüncü yılını geride bıraktığımız ekonomi programına yönelik değerlendirmelerin ardından erken sanayisizleşme riskine yönelik atılması gereken adımların altını çizdi: “Programın başlıca hedefi olan dezenflasyon süreci, istendiği kadar hızlı ilerlemiyor ve beklenenden daha uzun bir zamana yayıldı. Geline nokta sanayicilerimizin artık nefes almakta zorlandığı da bir gerçek. Bahsettiğim durumun en güncel ve somut örneklerini geçen ay yayınladığımız İSO 500 ve bu pazartesi yayınladığımız İSO İkinci 500 araştırmalarımızın 2025 yılı sonuçlarında gördük. Zayıf iç ve dış talep, Türk lirasındaki reel değerlenme ve finansmana erişim gibi sorunların yol açtığı baskıyı en çok geleneksel, emek-yoğun sektörlerimizin hissettiği çokça yazıldı ve söylendi. Bu yük, daha üst teknoloji grubunda yer alan diğer ihracatçı sektörlerimize doğru yayılmaya başlamış durumdadır. İçinden geçtiğimiz koşullar Türkiye’nin uzun yıllar içinde, büyük çabalarla elde ettiği kazanımları tehlikeye atmakta ve genel olarak bir sanayisizleşme riski kendisini göstermektedir. Mevcut kazanımlarımızı korumak kadar, küresel dönüşümün gerisinde kalmamak da sanayisizleşme riskini bertaraf etmek açısından oldukça kritik. Yapılan güncel çalışmalar, önümüzdeki beş-altı içerisinde yapay zeka altyapısına dönük yapılacak toplam harcamaların trilyonlarca dolara ulaşacağına işaret ediyor. Yapay zeka altyapısının yanı sıra, yapay zeka sistemlerinin üretim süreçlerine ve sınai ürünlere yerleştirilmesi de bir diğer kritik alan. Bu belki de sanayicilerimizi bekleyen çok daha büyük bir sınav. Türk sanayisi, mevcut kaynak yapısı ve finansman sistemiyle bu sınavı nasıl hakkıyla kazanacak? Bu soruyu hepimizin sorması gerekiyor. Yapmamız gereken, mevcut ekonomik programımızı, ana hedeflerinden vazgeçmeden, sanayimizin üretken kapasitesini koruyarak, kırılganlıklarını azaltarak ve teknolojik dönüşümünü destekleyerek bütüncül bir yol haritası ile güçlendirmektir. Erken sanayisizleşme Türk ekonomisinde birikimlerin kaybıdır. İSO olarak sanayimizin bu riski bertaraf etmesi, dönüşüm sürecinden başarıyla ve büyük kazanımlarla çıkması için hep

birlikte çalışmaya ve şirketlerimize destek olmaya devam edeceğimizi vurgulamak istiyorum. Türkiye'nin bugünkü en temel ihtiyacı, sanayi sektörünün ana yapısal sorun ve ihtiyaçlarına bütünlüklü şekilde ve uzun vadeli bir bakış açısıyla yanıt verecek kapsamlı bir sanayi politikası çerçevesidir. Bu süreçte, kamu ile sanayi sektörümüz arasındaki iletişim ve iş birliğinin, küresel dönüşümün getirdiği yeni şartlara göre yeniden kurgulanmasının da bir o kadar önemli olduğu düşüncesindeyiz.”

İSO SDM'ye herkes sahip çıkmalı

Konuşmasında ülkemizi erken sanayisizleşme riskinden yüksek nitelikli üretime geçişin kurtaracağını belirten Bahçıvan şunları söyledi: “İSO olarak Stratejik Dönüşüm Merkezini tam da bu anlayışla kurduk. SDM çalışmaları sadece İSO'nun ya da bir kurumun projesi değildir. Bu proje, Türkiye'mizin geleceği için çok önemlidir ve herkesçe sahip çıkılmalıdır. Bu doğrultuda, Stratejik Dönüşüm Merkezimizdeki çalışmalarımızı ve geliştirdiğimiz SDM KOBİ Dönüşüm Programını Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız ile de paylaştık. Memnuniyetle ifade ediyorum ki Bakanlığımız ve KOSGEB bu programa sahip çıktılar ve güçlü bir şekilde desteklediler. Programın ilk somut uygulamasını da geçtiğimiz haftalarda Türkiye İş Bankasının desteğiyle hayata geçirdik. SDM'nin ürettiği ve Türkiye'de ilk defa uygulanacak “Değer Odaklı Dijitalleşme ve Büyüme Programı” erken sanayisizleşme ile mücadelede firma düzeyinde yapacaklarımızın en yüksek standardıdır.”